

Előfizetési árak:

Egész évre	-----	12	frt.
Félévre	-----	6	"
Negyedévre	-----	3	"
Egy hóra	-----	1	"
— Egyes szám 4 kr. —			

Kiadóhivatal:

Pleitz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybecskerek, Uri-utca 276. sz.,
hová az előfizetések és a lap
szétküldésére vonatkozó felszo-
lamlások intézendők.

TORONTÁL.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP.

Szerkesztőségi iroda:

Nagy-Becskerek,
Zápolya-utca 1-ső szám,
hová a lap szellemi részét, illető
minden közlemény intézendő.

Hirdetések

a kiadóhivatalban fogadtatnak el.
Azonkívül az összes hirdetési
irodáknál.

Megjelenik mindennap,
vasár- és ünnepnapok
kivételeivel.

A közönségi tárgyalások.

Nagybecskerek, szeptember 7.

Az országgyűlés új ülészaka küszöbön áll. Az ellenzék már eleve vészjóslólag foglal állást a szabadelvű kormány minden reformterveire ellen. Közülök egy-egy párt gyengének érezvén magát, közös pontokat keresnek, melyekből kiindulva az összműködésre erőt nyerhetnének. Az egész nyár azzal telt el, hogy álliberálisok, klerikálisok, függetlenségiek ezt a bizonyos pontot keresték, sokszor oly vehementiával, hogy nagy örömmük és mulatságunkra össze is kaptak, mint a felsőbíri választás alkalmával is történt.

Ide a tova elmúlik a nyári szezon és a szabadelvűség ellenesei még mindig nem kötötték meg azon ligát, nem hozták össze azt a koalíciót, mely hivatva lenne a szabadelvűségnek erős épületet romba dönteni, a szabadelvű kormányt megbuktatni. S a jelekből ítélve, ilyesféle koalíció aligha is fog létrejönni.

Más hangokat kezdenek hát hallatni. Az ellenzékben azok, akik a delegáció intézményét nem tartják magukra nézve perhorreskálandónak, ott készülnek majd megdönteni azt a falat, mely hírlapjaik hasonája alatt a hosszú nyáron keresztül még ledőlni nem tudott.

Pedig semmi hír, semmi nesz arról, hogy a közös kiadások szaporodtak volna s hogy a közös budget ismét emelkedést fog mutatni, legalább akkorát, hogy méltó volna megforgatni azt az ellenzéki buzogányt, mely viharosabb időkben sem tett kárt azon az államkapcspon, melyet dualizmusnak nevezünk.

Ott van a külügy. A felvilágosítások, melyeket Kálnoky Gusztáv gróf a magyar delegációnak a küszöbön álló ülészak alatt adni fog a külpolitika egész terjedé-

leme felől, előreláthatólag oly kedvező lesznek, hogy a magyar delegáció többsége, mint a korábbi években, most is bizalmat fog szavazni a külügyminiszternek, melyet az óvatos, békefontartó politikájáért joggal meg is érdemel. Ez a bizalom igen alapos és jól indokolt, dacára a rendkívül nagyszámu valótlán, szenzációval előkészített híresztelésnek, amelyet hosszú időn át terjesztettek a magyar kormány és Kálnoky gróf közt állítólag létező komoly természetű differenciák felől.

Ezek az állítólagos differenciák a valóságban nem léteztek és nem léteznek ma sem. Ezeknek a politikai legendáknak a megítélésénél azt is figyelembe kell venni, hogy éppen a szabadelvű magyar miniszterium legmakacsabb politikai ellenfelei járultak leginkább hozzá, hogy ez az egyáltalán nem diplomaciai hirhordozás képződött. Miután a korona és a magyar parlament az egyházpolitikai reformtervényeket elfogadta, az ellenzéki szenzáció hírgyárosokra nézve is céltalanná lett Kálnoky gróftól alaptalanul azzal gyanúsítani, mintha Magyarország belpolitikai ügyeibe avatkozott volna.

Ép ily alaptalan az a gyanúsítás, melyet annak idején egy ellenzéki magyar lap intézett a külügyminiszterium osztrák politikusi ellen. A külügyminiszterium osztrák politikusi a magyar állam legőszintébb barátai közé tartoznak. Ez a barátság ép oly őszinte, mint azoké a születt magyaroké, akik a külügyminiszteriumban vagy a diplomaciai testületben szolgálnak. Ezenkívül azok az urak oly tapasztalt diplomaták és annyira mintája az érinthetlen diplomaciai korrektségnek, hogy egyáltalán fölötte állanak a beavatkozás gyanújának a nem az ő vezetésük alatt álló reszszortba. A szabadelvű magyar kormány az az politikai ellen-

felei tehát, akik a measterséges féltreértések gyártásának ezen a terén szenzációsvitákat várnak a magyar delegációban, el lehetnek készülve a biztos csalódásra.

Kálnoky gróf közléseinek Romániát illető része is megnyugtató fölvilágosításokat fog nyújtani arról, hogy a külügyi hivatal az oláh bujtogatók kérdésében a román kormányval szemben ismételt alkalmazta a legerélyesebb diplomaciai eszközöket. Sajnos tény, hogy a román kormány még magamagát sem képes megvédeni a román belpolitikában anarchiztikus eszközökkel működő lelkiismeretlen izgatók ellen, akik a romániai dinasztia és monarchikus alkotmány ellen ép ugy gyakorolják a rágalom és politikai csalás mesterségét, mint a magyar állam ellen.

A delegációban várható nyilatkozatok mindenesetre hozzá fognak járulni a Romániában üzletszerűen hamisított közvélemény kijózanításához és reméljük a komoly intelem hatását is gyakorolni fogják.

Francia trónkövetelő. Bourbon Ferencz Mária herceg San-Sebastianból Párisba kiáltványt küldött, a melyben magát Franciaország törvényes trónörökösének nevezi.

A japán-kínai háború Shanghaiból jelentik, hogy japán kémeknek az Egyesült-Államok konzula által történt kiszolgáltatása következtében a még ott maradt japánok elhatározták, hogy elhagyják a várost, minthogy tovább ott maradásuk esetében nem érzik magukat biztonságban. A japán kereskedők haladéktalanul eladták áruikat. Hír szerint a kiszolgáltatott két kémlet lefejezték. Egy kisebb hajó, mely egy eltított csatornán Shanghaiba hajózott beleütközött egy torpedóba, mely a hajót levegőbe repítette. A legénység nagy részét megmentették.

A „TORONTÁL” TÁRSZAJA.

Egy élet egy dalért.

— Román novella. —

A „Torontál” számára fordította: Penca György.

Vándor állj meg! a hegyek zömébe léptél, hol a szelek viaskodva zúgnak, összezúvván az utjokba eső sziklákat. Az ösvényutra, melyen haladsz, évszázadok óta nem tette lábát senki fia s a természet féltéken csodálja vakmerő bátorságodat. Az óriási hegyeken — mik körül vesznek — sasok táplálják fiókukat s a tátongó barlangokban nőstény medvék szoptatják bocsukat.

Körülötled szüzsies a természet, ámbar évezredek óta csókolgatják a nap sugarai. Térj el utadról! Veszély fenyeget s az vermedet ássa. Nem látod az égen uszó egymást üző sötét felbőket, melyek a hegyek ormain úgy tűnnek elő, mint a vizen uszó ezer és ezer bárka! Egy lépést még s a hegyek összerázkódnak, a felhők átlukádnak, zúgnak a sziklák s kitarva ijesztő torkukat keblükből kibocsátják a puszták fenevadait . . . a természet keserűen megfoszulja magát. Hiába! a vándor tovább folytatja útját. Szép az orozája, de szomorú, mint a hang, mely árva a puszták közepén elvész . . . Hatalmasak tagjai, de lankadtak, mint egy legyőzött hős. Bánatos szemekkel körütekint az óriási hegyekre s homloka reménytelenül összeráncosodik. Egy nálánál hatalmasabb vágy kergeti előre . . . s mindig e öre . . .

II.

A rengeteg sűrűjében bágyadt holdvilágnál s tűzrakások mellett a haramiák pallosait élésitik, puskáikat tisztogatják, megszártítják nedves ruháikat, meséket s tréfákat mondanak el . . . tréfák, mik megfagyaszthatják az ember ereiben a

vért. Szőke, sűrű bajuszu, marcsona kökemény izomzatú férfiak — szemek villámokat szórnak.

A sziklákban barlangok vannak s abban fegyverek és nők; egyaránt kedvesek a haramiának. Fegyverek, melyek célt nem tévesztenek s szép nők, mint a tavasz virágai, mind, a mi egy országban legszebb s legbájosabb lehet.

Vacsorát készítenek s énekelnek vitéz dalokat. A haramiák, kik elvégezték dolgukat — elhagyják társaikat s elmennek nejeikhez — törvényes nejeikhez. Hangjaiktól hegyek és erdők visszhangoznak, női hangokat követő férfi hangoktól, hegy-intő és vitéz lelkeket bátorító hangok.

Vitézség, nemzeti gyönyör és gyász, mely gyásza egy saját hazájában elnyomott népnek: ime mit jelentenek e dalok! Amott pedig óriási tölgycsokorok, melyeknek gyökerei a sziklákba kapaszkodnak, egy-egy leányzó, a midőn a vitéz dalokat elénekeltek, a rengeteg morájában hallatja bus szerelmi dalát.

Mindennek meg van a maga varázssereje e világon. Távol valamennyiüktől egyedül ült Lina.

— Miért nem dalolsz te is Lina? Lám, mily gyönyörű az est — mondá Boldur örvendő, hogy a bandita-lakta sziklák körül véghez vitt sok keresgélés után végre megtalálta: „lám, mintha a hold is megállt volna fényes utjában, téged meg akarva hallani. Te oly igazdon dalolsz! Miért válsz el külön a többi nő zajától?”

Lina halgat.

— Ki volt Boldur és kicsoda Lina?! . . . Boldur volt vitézeinek fénye, büszkesége, a vezérük. Mint ifjú társainak élén élete utjában találkozott Linával s megszerette, „nem lehet, hogy meg ne szeressen ő is“ . . . így gondolkodott ő.

Es Lina? . . . Csak három napja annak, hogy a haramiák egy nagy betörést intéztek a vidéken, még egyszer megretgettén a gögös

nemességét s a főuraknak eszébe juttatta a haza talpát, a bocsort, melynek nem voltak egyéb jogai e földön, minthogy nyomorogjon s kinlódjon, nem lévén számára más szabadság, minthogy tisztelje a veneticusokat.

Főlioka volt egy a hegy alján elterülő falu neve. A haramiák ezen keresztül haladva meglátták Linát, s a vezérnek . . . éppen Boldurnak megtetszett.

A szerelem biztató . . . Boldur szeretve hitte, hogy viszont szerettetve lesz . . . elrabolta Linát. Ő hatalmas vala . . . míg Lina gyöngö szál.

De mind hiába, Lina nem szerette őt, nem szerethette . . . az igazi nő nem szerethet kettőt.

— Hallgass meg, Lina — mondá Boldur mintegy láztól elkapva — hallgass meg. — Dalolj s egy dalodért életemet ígérem oda.

— Tudod-e Lina, hogy a haramia nem ismer tréfát? Egy dal s életemet bírod.

De mily zaj hallatszik a távolban? Ott, hol a nők vacsorát készítenek s a férfiak pallosaikat élésítik — fegyver csörgés, a sziklák körül gyors léptek s erős hangok hallhatók, mik az éj csöndjében tovavesznek. —

— Megállj! . . . Ki vagy?!

„Jó ember“ — felelt egy tisztán csengő erős férfhang. A kardok hüvelyekbe visszadugattak, a zaj elnémult . . . egy ember volt csak . . . egyetlen egy vándor. A haramiák lecsendesedtek.

— Társatok akarok lenni jóban és rosszban — mondá az idegen — . . . egy magas, szép arcú ifju, de szomorú, mint az árva hang, mely elvész a pusztaságban. . .

Hatalmas testalkata kifáradtnak látszott, mint egy levert hős; sötét szemének álmodozó tekintete olyan volt, mint a haramia büne. — Mi vezet közénkbe? — kérdesi az al-

HIREK.

Tájékoztató.

Szeptember 9. A házipar-egyesület közgyűlése.
Szeptember 16. Állami jutalomkiállítás Franczföldön.
Szeptember 23. Állami jutalomkiállítás Zsombolyán.
Október 7. Tisztviselési ülés.
Október 7. Őszi díverseny.
Október 8. Megyei Őszi közgyűlés.

A gőzfürdő naponta reggeli 5 órától nyitva van nők részére kedden és pénteken délután.

Lapunk legközelebbi száma a közbeeső két ünnepnap miatt hétfőn délután jelenik meg.

Kisasszony napja. A róm. kath. egyház holnapi ünnepével egyik legnagyobb Mária napját, Jézus anyjának születése napját ünnepli. Ugy ezen napra, mint a rá következő Mária nevének ünnepére az ajtatosok százai fölkeresik Mária bucsuhelyeit, hogy Magyarország védaszónyához buzgó imával fohászkodjanak. Városunkból és annak környékéről is igen nagy számmal zárandokoltak Mária-Radnára, hol a holnapi ünnepet nagy egyházi fényvel fogják megünnepelni. — A helybeli plébánia templomban holnap délelőtt a szokásos csendes misén kívül ünnepi nagy mise is lesz, melyet Biber segédlelkész pontifikál. Nocker karnagy pedig a Schubert féle B-dur zenés misét fogja előadni, melynek ének részeit Haidegger Ödöné, Baaden Jánosné, özv. Borosné, Novákné, dr. Grandjeanné, Perger Rozsóné, Nockerné, Dormuthné, Jokly Irma k. a., Balogh Ida k. a., Strusz Mariska k. a. és Pretz Mariska k. a. adják elő.

Eljegyzés. Dr. Ludvig Gyula gladnai nagybirtokos eljegyezte Pattyánszky Emilia kisasszonyt, Pattyánszky Elek viszági nagybirtokos, volt főispán leányát.

Desewffy püspök és a kisjécsai sváb. Csanádmegye püspöke szerencsésen fölépült láb törési bajából annyira, hogy már mankó nélkül is tud lassan járni. A törésnek azonban, mint értesülünk, utókövetkezése van, a püspök egy kevésbé, bár alig észrevehetően biczenve lép. Azt hiszik, nem elég jól sikerült a csontösszeforrasztás, valami meggyőződés mutatkozik. Már a baleset alkalmával ajánlották a püspök környezetének, hogy nézessen meg a beteg főpásztor megsérült lábát a kisjécsai — svábbal. Híres ember ez a kisjécsai sváb. A jécsaisváb elnevezés alatt azt a csudadoktort, a fapapucsos Kneipot értik, aki láb- és kar-fizásokat és bármely csonttörést, a hir szerint, bámulatos ügyességgel és saját külön megcsudálni való tudományával gyógyít. Legendákat beszélnek már a kisjécsai sváb csuda-intézetéről. Hir szerint meg-

jelent a püspök balesete idején a csuda sváb a püspöki palotában, hogy szolgálatát felajánlja, de már ekkor a főpásztor elutasította. Most biztos forrásból arról értesülünk, hogy a jécsaisvábnek mégis lesz szerencséje Desewffy püspököt gyógyíthatni. Elhívták a püspökhöz, hogy nézze meg a beteg lábát, ha vajjon történt-e valami hiba a csontok összeforradásánál, vagy a kezelésben. A püspök eleinte ellenezte a csuda doktoroskodó sváb megíntatását, de most beleegyezett már kíváncsiságból is, mert ismerni szeretné az ügyes atyáit.

Kinevezés. A vallás és közoktatásügyi miniszter Karpf Lajos nagyzsombati kat. főgymnáziumi rendes tanárt a verseczi állami főreáliskolához rendes tanárrá nevezte ki.

Tűz a temetőben. Szerb-Elémérről írják lapunknak: Mult szombaton 9 óra tájban összegyűltek a paraszasszonyok, hogy majd „sirató“-ba mennek egy legény sírjára a gör. kel. szerb temetőben; ki is mentek, egy kis paraszat kértek a sírásó feleségétől, hogy a sírt tönjénnel megfűstöljék. A vigyázatlan asszonyok nem vettek észre, hogy a paraszat cserépről a parázs kihullott. Ettől a kiaszott tű meggyújt s egyszerre az egész temető lángba borult. A fakeresztek mind elégték. Égett a temető 9 től 12-ig, míg végre a tüzet el bírták oltani.

Keresztényből zsidó. A milyen gyakori eset a zsidóknál, hogy átternek a keresztény vallásra, épp oly ritka, hogy egy keresztény ember leljen a zsidó vallás köteleibe. Liptószentmiklósi tudósítónk közöl velünk egy ily esetet. Donner Adolf lipítószentmiklósi szövőgyáras üzletvezetője, az osztrák születésű Poisel József beleszeretett Teltsch Adolf kereskedő szép leányába. Poisel, mint lutheránus, nem vehette feleségül a leányt. A poigári házasság életbeléptetése után való várákozást sokalta, sőt annak bekövetkezéséről is kételkedett, és hogy a szép Biankát valaki el ne ragadja előle — elhatározta, hogy a zsidó hitre tér át. Az elhatározást csakhamar tett követte. Egy ausztriai rabbinus hetekig oktatta a hittanban, a múlt hónapokban pedig átterítette a zsidó vallásra. És Poisel eljegyezte a leányt. Az esküvőt e hó 16 ára tüzték ki.

Az idő. „Fütyül a szél, az idő már őszre jár. Szébb hazába költözik a madár.“ Ez a dal csendülhet most völgyön-bérczen. Sárkul a lomb és hull szegve lassan, mintha a természetnek önmagát sirató könnyei volnának azok a levelek. És elvonulnak tőlünk azok a madarak, a melyeknek „két hazát adott a végzetük“. A fecskék gyors szárnyelbennéssel hajtják a levegőget arra dél felé, hol nem rak jégbilincset a téli az öreg földre... Gyermek, serdülő diákok s ifjak özönlenek most a tudomány ismét megnyitott csarnokai felé. Növekszik a gondok a szülőknél, mint a szeptemberi napárnyéka... Megkezdődik faluhelyen a krumpli szedés, szép lányok szerelmes dalokat dudolva

vájják ki elszáradt tövük alól a fészket s kosarakba hányva, zsákokba ürítik. Majd kezdetét veszi az „szí“ alá való szántás, a mi nehezen megy az esőtől süppedékes televény földben. A gazda reménykedve fogja az eke szarvát, mindig azt hiszi, hogy most fog majd bőven fizetni az isten áldása. Lesz annyi termés majd jövőre, hogy a végrehajtóval is csak félvállról beszélhet. Ez a reménység éleszgeti lelkében a kevés öröm tüzet a hosszú télen át. Bár csak ne maradna mindig pusztá remény, hanem válnék egyszer már valóvá is!

Vitás dűlőnt. A Gradnalicza-negyed lakói keresztül-kasul árkolták volt azt az utat, a mely a kislegelőn keresztül a református és lutheránus sirketbe vezetett, azt hozva fel okul, hogy az ő legelőjükön keresztül taposott utat nem kötelesek megtérni. Az ügy a közigazgatási bizottság elé kerül, ez az eredeti állapot visszaállítására, az utnak újból való megnyitása mellett határozott.

Magyarfaló oláh pénztáros. Fölbátorító jelenetek volt a színhelye a napokban Versecz város legelőkelőbb vendéglője. A vendéglőben, mint nekünk írják, két torontáli nagybirtokos mulatott a késő éjjelutáni órákban. Ugyanabban a teremben, egy másik asztalnál, néhány jómódu verseczi kereskedő pezsgőzött. A ozigánybanda fölvaltva hozta a magyar és szerb nótákat. A mulatság bekézen folyt mindaddig, míg a nemrégiben alakult „Lucaferul“ nevű verseczi román takarékpénztár pénztárosa, Muresianu C. közöshadseregbeli tartalékos főhadnagy katonai egyenruhában be nem lépett a terembe, a szerbek közé ült és őket a magyar nóta és mulató magyarok ellen föl nem tüzelte. Megjegyezzük itt, hogy az egyik mulató nagybirtokos maga is szerb nemzetiségű, a másik pedig örmény származású, de mindketten igaz magyaroknak valják magukat. A két társaság a pénztáros bujtogatásaira szóváltásba egygédett, a melynek a vége az lett, hogy az egyik földbirtos D. Á. párbajra hívta ki a pénztáros urat. A párbaj tegnap történt meg a honvédkaszárnnyában s a derék főhadnagy ur hatalmas vágást kapott vállára a kitünően vivő földbirtokostól, a ki teljesen sértetlen maradt.

Szabaddábra helyezés. Benke Istvánt, a kit a bécsi biztosító társaság kárára elkövetett több ezer forintnyi sikkasztás miatt elfogták, a debreczeni kir. tábla, mint onnan írják, ideiglenesen szabaddábra helyezte.

Alaptalanul vádolt jegyző. Glogovác község öreg jegyzőjét, Orody Vándort, ki 27 év óta vezeti a község ügyeit, azzal vádolták, hogy a gyámpénzekből 14,000 frtot sikkasztott. Tizenkét glogováci polgár maga ment fel a belügyminiszterhez, hogy jelentést tegyen. Hieronymi megindította a vizsgálatot, melynek vé-

vezér, a ki jelen talált lenni, — hogy hívnak s honnan való vagy? ...

— Föliókból vagyok s Sandinak hívnak. A nemesek gonoszok... elrabolták menyasszonyomat, Linát és jöttem kegyelmetekhez, hogy adjanak kezembe egy bosszuálló paltost és puskát, mely a holdat is eltalálja, hát a gögös nemeseket... még ha a kigyó odújában is elvolnának rejtőzve... Oh, ezen nemes venetscsok gazemberek, nem kimélik ők a szüzek ártatlanságát sem a görnyedt öregséget... nem kimélik ők semmit...

A haramiák szobrokká váltak. Lina náluk vala. Egyszerre hátuk mögött egy női hörgés volt hallható olyan, milyent egy tör által sziven szurt ember hallat, midőn saját vérében földre lehentereg.

— Sandi! te itt! édes Sandikám! és Lina felbontott hajjal, villámzó szemekkel, csillagok felé emelt karokkal a haramiák sorai között utat törve magának Sandi ölébe rohant.

Sandi, a merész vándor — a ki a hegyek zömébe merészkedett belépni, hol a szelek zugnak, — azt hitte, hogy álmodik. Ő azt tartotta, hogy a gonosz nemesek rabolták el Lináját eljőve tehát a haramiákhoz — bosszuért. Csakhamar magához tért; fejét tapogatta kedvesének, miáltal meggyőződött, azután megérintette homlokát ajkával egy hosszú... hosszú csókban.

A nőknek meleg könnyek csillámlottak szemekiben s a vitézek megrázkódtak.

— Sandikám! — kiált fel ő — ne állj bosszút (oly hatalmasnak vélte ő völégényét) a haramiák jók és nemeslelkűek — nem olyanok mint a nemesek. Közülök egy — épen vezérük — legyőzve szenvedélyétől elrabolt magával a rengetegbe s szívemet kérte... a szerelme-

met; de nem kapta meg. — Én nem szerettem őt — téged szerettelek. De mondom: a banditák nem olyan kutya nemesek. Még mindig olyan vagyok, a milyennek tudtál; tiszta mint az angyalok lelkei, min elaltatják az ártatlan gyermekeket anyjuk édes ölében és semmi rossz, semmi fájdalom a távollét fájdalmán kívül, e hegyek közt e derék vitézek közepette nem ért utol engem.

A haramiák felocsudtak, arczukon a büszkeség érzete látszott ragyogni... A nejeik megerősíték Lina szavait nem kevésbé büszkén mint ferjeik.

Sandi beszélni akart, de Boldur a megtört vezér lépett közéjük meghatva s szomorúan — Lina! — mondá ő — dalolj!... Oly sokszor kértelek immár, hogy dalolj, s nem akartál. Ép ezelőtt kértelek meg s megígérted... te tudod mit... egyetleneged dalodért... Lina Sandi szemébe nezett... nem volt ideje a dalolásnak; így a mint mindnyájának közepette állottak s Sándor el volt fáradsa, mindenki beláthatta, hogy nincs helye a dalolásnak ily állapotban. Csak hogy Boldur nem tudta, hogy mit tesz... Közelebb lépett Sándorhoz s kerte... Én is szeretnék vigasztalódni... mondd, hogy énekeljen.

— Igen, hát énekeljen... dalolj Lina... s Lina ráhálgatott Sándorra s kezd lassan s szomorúan majd mind erősebben s lázítóbban...

Szálljatok le harcra vitézek
Dulják hazánkat s nemesek
Tétlenül heverész az etünk
Mert lánczokba verve van kezünk
Tüzet nekik, szalaszátok meg
S jobbot nyujtsatok testvéreimnek.

Mig Boldur áll hegyek tetején
S követi őt nyolozvan legény;
Az ellenségtől mi nem félünk
Hisz velünk tart védő istenünk
És te Boldur vitéz kapitány
Kergesd innen őket, valahány.

A dal be volt fejezve. Boldur rátekinthet Linára; egész lelke kiáradt e szemé pillantásában. Fekete szempilláin két köny látszott ragyogni... a hegyek vitéze... a haramiák vezére... sirt.

— Testvérek! — kiáltott azután, — egy vezér a ki sir, nem lehet többé vezér. Nézzétek Sandit! Legyen ő vezéreték; Linának megalküdtem, hogy haramia vezér nejevé teszem... és szavam tartottam...

E pillanatban... a sziklák és a sötét hegyek egy pisztoly durranástól visszhangoztak... Boldur vértől elborítva lerogyott sóhajta: „Egy élet egy dalért!“

— Az égen ezer apró csillag ragyog s azok bágyadt világosságában a haramiák Sandit vállukra emelték mint új vezérüket s az erdők mélabusan visszhangozták a buval vegyített rivalgást.

Eljén az új vezér!
Az öröm azonban el volt fojtva Boldur halála utáni gyászról. — Mindnyájuk között egy lény látszott legszomorubb... Lina.

Sandi! Sandi! — mondá ő a halott kezét ajkaihoz emelvén, — lesz-e szerelmed oly nagy, oly mély, hogy enyhítse ez áldozatot?!

Boldur meghallotta őt, még egyszer megmozdult ajkai enyhén suttogják, mint a zephir gyenge sóhaja: „Oh, mily édes odaadni az életet egy dalodért.“

gestével, írja tudósítónk, kitünt, hogy a gyámpénzekből egy krajczár sem hiányzik. Az érdemben megőszült jegyzőt alaptalanul vádolták polgártársai.

— **Megőrült apáca.** Verseczről írják, hogy a városban és az egész környéken mindenütt mély részvétet kelt az ottani iskolánővérek egyik legképzettebb tagjának Stanisla nővérnek szomorú esete. A szerencsétlen apácának huzamosabb időn át tartó betegsége folytán elméje a napokban teljesen mezzavarodott. Egy budapesti elmegyógyintézetbe szállították.

— **Megy a gözös...** A „nagyaságos asszony“ hiában cseppet tegnap délután a Lénik, Marisok és Rézik különböző válfajainak, szobacicza, szakácsné, dajka vagy dada, mind eltűnt a házból, nem kevesebbről lévén szó, mint a — honvédség elvonulásáról. Öt óra tájt szaporadobpergések hirdették, hogy a fentdicsertek számára itt a válás. Most még egyszer láthatják szívük választottját „glanczos parádében“, aztán majd — ki tudja találkoznak-e még? Míg azok visszaérkeznek, ki tudja merre szolgál már a hölgy, avagy ki foglalta el a meghódított szivben az ő helyét. Fél hatra járt, midőn az egész zászlóalj négyes sorokban felvonult a Ferencz József-térre, hol harangzúgás közt imához vezényelték a legénységet. Majd a közös hadsereg tisztjeitől kisérve hosszú menetben végig vonulván az Aradázi uton a vasúti indóház elé tértek, hol gulába rakott fegyverrel a külön vonat indulását várták. Hét óra után néhány percczel készült el és indult a hosszú vonat, mely derék katonáinkat a lugosi táborba szállította. A sok szerencsekívánathoz, mely honvédségünket kíséri, csatoljuk mi is a szívélyes köszöntést: szerencsés utat és — viszontlátásra.

— **x** — A nagyérdemű közönség becses figyelmét felhívjuk a Kovács Gedeon féle helybeli egyik legtekintélyesebb, a modern igények és minden lehető kívánalmaknak teljesen megfelelően berendezett confectio üzletre, mely nálunk e szakban elsőként vezette be a legszolidabb kiszolgálás mellett a szabott árakat. Állandó gazdag raktára ezen üzlet a legújabb divatu női confectiók, kitógástalanul készített uri- és gyermekruhák, valamint nagy választékú bel- és külföldi gyártmányu mindentéle gypjuszőveteknek. Méreterint megrendelések, nemkülönbön egyenruházati szállítmányok — ugy rendőrök, valamint tüzoltók és katonák részére — pontossággal fogantatottak.

— **x** — Ha a kolera járvány lép fel, mindenkinél első és főkötelessége a kolera mivoltát, a védekezés eszközeit, valamint a hatóságok óvrendszabályait behatóan tanulmányozni, — ezáltal nemcsak arról győződik meg, hogy a kolera ellen van segély, hanem hogy okos és éber magatartás mellett — bizonyos határig elkerülhető még a megbetegedés is.

Mindenekelőtt figyelemmel kell lenni az emésztési zavarok, székrekedés nevezetesen a hasmenés tüneteire. Zavartalan emésztés elérhetőségének szempontjából mértékletesen életmód mellett óvakodni kell a nehezen emészthető ételek, gyomor s egyéb hülések s egyáltalán mind ama káros behatásoktól, melyek az emésztést zavarhatják. C. Brady gyógyszerész Máriaczei gyomorcséppjei melyek a gyomrot izgatják és erősítik nagymértékben elősegítik az egészséges emésztést. A máriaczei gyomorcsépp emésztési zavaroknál soha sem maradtak kellő hatás nélkül, miért is hirtelen megbetegedések-nél a család legkedveltebb háziszereként mint első segély évek óta kitűnő sikerrel alkalmaztatnak. Kicsiny palackokban (ezeken C. Brady aláírása meg legyen) a szükséges használati utasítással 40, illetve 70 krajczárjával minden gyógyszerárban kaphatók. (10.8)

— **x** — **Állattulajdonosoknak.** Epizotikus ragályos betegsége nyáron át gyakran lépnek fel mint az év többi szakában a házi állatok, különösen a sertések, juhok, házi szárnyasok között. Ajánlatos tehát, hogy idejében alkalmaztassanak hasznos préservatívporok, amilyenekül Kwizda baromtáppora és Kwizda juh hajtó pora évek hosszú sora óta bizonyultak. Istállók számára hathatós fertőtlenítő szerként ajánlható a Kwizda Ján. Ferencz korneuburgi cég által forgalomba hozott kresolin (javított creolin).

Táviratok.

A király Lembergben.

Budapest, szept. 7. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Lembergben telegra-

fálják, hogy Ferencz József király ma reggel a lemergi kiállítás megtekintésére odaérkezett. A lakosság lelkes fogadtatásban részesítette.

Békekongresszus Budapesten.

Budapest, szept. 7. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Haagból telegrafálják, hogy az ott egybegyűlt nemzetközi békekongresszus elhatározta, miszerint 1896-ban Budapesten gyűl egybe.

A regény vége.

Budapest, szept. 7. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Sch. F. nagyhalmágyi nagybirtokos, dúsgazdag földesúr, a kinek Bécsben is tizennégy háza van, tegnap délután harminczéves fiát váltóhamisítás miatt feljelentette a budapesti törvényszéknél. Fia egy műlovarnővel szökött a külföldről Budapestre. Itt követte el a hamisítást harminczezer forint erejéig.

Vilhelmus rex.

Budapest, szept. 7. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Berlinből telegrafálják: Vilmos német császár tegnap Königsbergben a földbirtokos osztály érdekeiről beszélve egy lakomán, keményen megróttta a keletporoszországi nemességet, a miért királyuk ellen opponálnak.

Kimutatás

A „Torontálmezei Takaré- és Hitelbank“ 1894. évi augusztus havi forgalmáról.	
Pénztári betétek	
Állása július hó végével	764731 07
betétek augusztus hóban	180590 36
összesen	895321 43
visszafizetések augusztus hóban	131113 68
Állása augusztus hó végével	764207 75
Leszámitolási üzlet	
Állása július hó végével	837843 13
leszámitoltatott július hóban	360516 88
összesen	1198360 01
visszleszámitoltatott és visszafigyeltetett aug. hóban	411934 62
Állása augusztus hó végével	786425 39
Előlegek értékpapírokra	
Állása július hó végével	7350 —
kiadások augusztus hóban	1252 —
összesen	8602 —
visszafigyeltetett augusztus hóban	129 —
Állása augusztus hó végével	8473 —
Ingatlan kölcsönök	
Állása július hó végével	103179 34
kiadások augusztus hóban	—
összesen	—
visszafigyeltetett augusztus hóban	13170 28
Állása augusztus hó végével	90009 12
Pénztári forgalom	
egyenleg július hó végével	2831 87
bevételek augusztus hóban	687062 61
összesen	689894 48
kiadások augusztus hóban	665595 54
egyenleg augusztus hó végével	24298 94

REGÉNY-CSARNOK.

BOSSZUBÓL.

Olasz regény. Irta: Cordelia.
A „Torontál“ számára fordította: Gyérke.
(Folytatás).

Igy teltek napjai egyik a másik után. Élete azokéhoz a nővéryekéhez hasonlított, a melyek — értjükben nőttek és éltek czél nélkül, de él-niök kellett, mert a föld az ő gyökereiket is táplálta, mert a nap az ő számukra is juttatott meleget és világságot.

Önmagáról el akart feledkezni, de Fannytól szeretett volna egyetmást hallani. Ugy emlégett, hogy a Edéről már lemondott is, de barát-nőjéről nem akart lemondani, a kitől elindulása előtt egy névjegyen elbucszott.

A barátság révén óhajtott legalább ujra összeköttetésbe lépni a Sangalli családdal és úgy hitte, hogy barátja még nem feledkezett meg róla.

Mindennap kapott egy csomó levelet, de azokat közömbösen bontotta fel és olvasta el. Igazán nem igen érdekelhették Rinaldi Julia hosszú levelei, a melyek boldogságtól ársdostak, hogy már nemsokára neje lehet Guidi kapitány-nak, aztán mihelyt meglesz az esküvő, nász utra kelnek; meg arról is hűségesen referált a naiv menyasszonyka, hogy a fő vérei majd megpuk-kanak az irigységtől s több efféle.

Abhoz sem érzett kedvet, hogy elejétől végig kiböttüze azokat a rejtelmes leveleket, a melyeket Elzától kapott. A Konrad levelei is érzéketlenül hagyták, pedig váltig esküdözött az udvarias lovag, hogy Renata nélkül halála unatkozok s kilátásba helyezte hogy nemsokára meg fogja látogatni, hogy — felmelegedjek Renata szép szemének sugaraitól.

— Ezyügyü! — fakadt ki e levelek olvasásakor Renata s alig futotta végig, rendesen be-doata a papirkosárba.

Egyik nap olyan levelet pillantott meg az asztalán, a melynek rendkívül megőrült; szép angolos írásáról rögtön felismerte; Fannytól jött a levél. Rögóta várt erre a levélre és most, hogy kezei között volt, nem volt bátorsága felbontani. Attól félt, hogy a lelkének csendestülni kezdő viharát felkorbácsolják azok a sorok.

XVI.

Végre mégis elszánta magát és gyorsan felbontá a levelet. Ez volt benne írva:

„Kedves barátom!
Ne hidd, hogy elfeledkeztem rólad, sőt soha nem jutottál előbb annyiszor az eszembe, mint mostanában, amidőn annyira érzem távollétedet. Annak bizonyosságául, hogy őszinte vagyok hozzád, ez után a levelem után pár napra én is megérkezem hozzád, mert nagyon türelmetlenül várom, hogy viszontláthassalak.

Bár olaszok vagyunk, mégis azért Ameri-csónkre, sokkal hosszabb ideig laktunk Szeren-kában, semhogy az itteni rossz szokások egy-nemelyikét már eltanulhattuk volna; nálunk az a szokás, hogy mindegyikünk oda megy, akkor megy, a hová és a mikor neki tetszik; így én egyedül kikocsikázhatom hozzád és elosevgetek veled egy pár órát, a nélkül, hogy bárkinek is számot kellene adnom róla.

Azután meg édes szüleim nem haragusznak reád, csak az fáj nekik, hogy Ede szomorú te-miatad, de úgy hiszem hogy ő is jobban lesz nemsokára.

Csak én adtam neked igazat, mert ismerem jó szivedet. En eltaláltam mindjárt, hogy valami végzettszerű, titokzatos ok, a mit nem akartál, vagy nem tudtál reám bizni, tartott vissza akaratod ellenére attól, hogy teljesítsd fivérem ki-vánságát; talán te is szenvedsz alatta, mert valld meg, kérlek nekem, hogy egy kis szerelmét mégis éreztél Ede iránt. Ugye, hogy éreztél?

Nem szerzek vele némi kellemetlenséget, ha megírom, hogy Ede iparkodik megvigasztalódni? Kissé elkényeztettek; ahhoz volt szokva, hogy minden az ő kívánsága szerint menjen, el-lenmondást nem tűr, nem ismeri a lemondást, szórakozást keres, hogy könnyebben felejthesse fájdalmát.

Sokat szenvedett, a miért elutasítottad. Mert nagyon szeretted téged. Napokig oly kétségbe-esett kedélyhangulatban volt, hogy atyám és anyám a legrosszabbtól tartottak. Azután mégis összeszedte magát, hozzáfogott festeni más leányo-kat, a kiknek a nevét most elhallgatom.

Azt olvastam ki a gondolatából, hogy bosz-szút akar állani rajtad: megnősül.

De az a kérdés, hogy boldog lesz-e? Az a kérdés, hogy az a szerelem, a mit erőszakkal igyekszünk elfojtani, nem visszatér-e még nagyobb erővel, ha egy másikhoz le vagyunk már lán-czolva?

Miért nem tud még várni? Oh, ha tudná, mennyire aggodom miatta, boldogságáért!

Kimondhatatlanul sajnálom, hogy nem fogad-hattad el, hogy nem lehetettél valósággal nővé-remmé!

Hát valóban visszavonhatatlanul ejtetted ki határozatodat? Ha talán megbántad volna már, még mindent jóvá lehetne semmi.

Mily boldog lennék, ha azzal a reménnyel megvigasztalhatnám! Minden körülmények között számíts barátságomra, mely nem árul el téged soha.

Fanny.“

Renata alig győzött betelni a levéllel. Azt az egyet olvasta ki biztosra belőle, hogy Ede fe-lejteni akarta és talán már el is felejtette. Sejté azt is, hogy ki az a másik. Unokanővére bizo-nyosan. Elzát festi tehát most.

(Folytatás következik.)

Nyilttér.*)

Egyéves önkéntesek
legelegansabban, legizlésteljesebben és
olcsón felszereltetnek

Grünbaum Vilmos

egyenruházati intézetében

Nagy-Becskerek, Hunyady-utca.

(6) * Az e rovat alatt közöltékért nem vállal felelősséget a szerk.

Felolós szerkesztő: Dr Brájer Lajos.
Helyettes szerkesztő: Kabos Bertalan.

H i r d e t é s e k.

Hardtmuth-féle

„Millennium irón“

legujabb, olesó és tartós irón 4 keménységben minden nagyobb papirkereskedésben Magyarországon kapható.

(624—2.2)

Az „Amerika“ városrészben fekvő 2135. számú (Sinkay-féle) ház, továbbá a „Gradulicza“ városnegyedben fekvő 3 hold 1000 □ öl, ugynevezett „szőrüskertek“ szabadkézből eladó.

Bővebb felvilágosítással szolgál

Bene Dezső,

(628—3.2) megyei alszámvevő.

Juheladás.

Özv. Bobor Györgyné, tót-arádai pusztáján

1200 drb selyembírka eladó.

(598—3.3)

9 dísz- és elismerő-okmány.

2 arany, 13 ezüst érem.

Kwizda-féle korneuburgi marha-táppor

lovak, sárvasmarha és juhok számára.

Egész dobozzal 70 kr., fél dobozzal 35 kr.

40 év óta a legtöbb istállóban használatban étvágyhiánynál, rossz emésztésnél, valamint a teheneknél a tej javítása s a tejelőképesség fokozása czéljából. (183-15.11)

Kapható minden gyógyszerertárban és droguistánál. Tessék a fennebbi védjegyre ügyelni s a vételnél határozottan kifejezni:

KWIZDA-féle korneuburgi marha-táppor.

Fő letét: Kwizda Ferencz János, osztr. cs. és kir. és román kir. udv. szállító kerületi gyógyszerertárban Korneuburgban, Bécs mellett.

10079. köz. sz. 1894.

(631—1.1)

Pályázat.

Torontálvármegye tekintetes alispáni hivatalának folyó évi augusztus hó 27-én 34718. szám alatt kelt rendelete folytán Nagy-Kikinda r. t. városnál leköszönés folytán üresedésbe jött alpenztárnoki állásra a pályázat ezennel kiíratik.

Ezen állás évi 650 frt fizetés és 150 frt lakpénzzel van javadalmazva.

Felhivatnak mindazok kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy szabályszerint felszerelt kérvényeiket, melyben az is igazolható, hogy a pályázó megválasztása esetén a városi szabályrendeletben megkivánt és a fizetés kétszeresét kitevő biztosítékot letenni képes. — Torontálvármegye tekintetes alispáni hivatalának folyó évi szeptember hó 29-éig nyújtsák be.

A választás folyó évi október hó 1-én fog megtartatni.

Kelt Nagy-Kikindán, 1894. évi szeptember hó 3-án.

Tellecsky s. k.,
polgármester.

527. b. v. sz. 1894.

(633—1.1)

Árverési hirdetmény.

Alulírt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. tcz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a nagybecskereki kir. járásbíróóság 1894. évi 2868. polg. sz. végzése következtében Selegianu Demeter ügyvéd által képviselt Rasa Pavel és Emilia n.-becskereki lakosok javára Gyorgyevits Nymphadora és Mileva n.-becskereki lakosok ellen 488 frt s jár. erejéig fogatosított kielégítési végrehajtás utján lefoglalt és 626 frtra becsült szobabutorokból álló ingóságok nyilvános árverésen eladottnak.

Mely árverésnek a n.-becskereki kir. járásbíróóság 10869/1894. számú végzése folytán 488 frt tőkekövetelés, ennek 1893. évi december hó 5-ik napjától járó 8% kamatai és összesen 47 frt 26 krtban bíróság már megállapított költségek erejéig végrehajtást szenvedő lakásán leendő eszközzésére 1894. évi szeptember hó 19-ik napjának délelőtt 9 órája határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett

ingóságok az 1881. évi LX. tcz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Kelt N.-Becsckereken, 1894. szeptember hó 4-ik napján.

Simonich Zsigmond,
kir. jbir. végrehajtó.

Hirdetések

felvételnek

ez a lap kiadóhivatalában.

Szeptember 8. és 9-én, szombaton és vasárnapon

a nagybecskereki kaszinó-termében

a híres amerikai

Mr. Imro Fox

vendég-előadásokat fog tartani a physiologiai talány és bűvészet terén.

Feltűnést keltő illúzió

a bagdadi kalifák titka.

Uj és felette érdekes műsor.

Fox Imro azon tiszteletben részesült, hogy előadásait egész Európában a legmagasabb uraságok előtt tarthatta és számtalan kiténtetésben részesült. — Utolsó vendégelőadásait Budapesten a „Somossy mulató“-ban tartotta nagyserű sikerrel.

Kezdeté 8 órakor. — Rezervált hely 1 frt. Belépti díj 50 kr.

Kiváló tisztelettel

Drexler Károly, Impressario.

(629—2.2)

! Pénz !

földekre és házakra
a legolcsóbb kamatok mellett

a legkisebb összegtől a legmagasabbig közvetítetik.

A visszafizetés tetszés és tehetség szerint történhetik.

Pontos és gyors keresztülvezetés felett mindenki meggyőződve lehet és szolgál minden e szakmába vágó felvilágosítással bérmentve.

Együttal ajánlom magamat mindennemű állami és magánsorsjegyek, arany és ezüst pénzek, idegen bankjegyek méltányos bevásárlása és eladására, nemkülönbén mindennemű szelvények beváltására. (26—26.19)

Igérvények minden huzásra.

Részletlevelek valamennyi sorsjegyekről.

I. nagybecskereki váltó- és bizományi üzlet

Kadelsburger L.

Minden anyának és háziasszonynak fontos!

Kathreiner Kneipp-maláta-kávéja

hova tovább a bakkávé legkitűnőbb, egyedül természetes, egészséges és egyuttal használatra legolcsóbb pótlékának bizonyul. A legnagyobb tudományos és orvosi tekintélyek ajánlják és nők, gyermekek, gyomor- és idegbetegek számára a bakkávé legjobb pótlékaképen rendelik. Vigyázzunk a bevásárlásnál! A fehér, eredeti csomagokat csak (6—24.19)

Sch. Kneipp

Mindenütt kapható.

Kathreiner

Fél kilója 25 krajczár.

néven kérjük és vegyük.

Torontálmegyei Tanügy.

A „Torontál“ melléklete.

III. évfolyam.

Megjelenik minden szombaton.

34-ik szám.

Rovatvezető: Gockler Lajos.

A reformok küszöbén.

Az új tanév kezdetével fokozottabb mérvben fordul érdeklődésünk a közoktatás legfelsőbb fóruma, a vallás és közoktatásügyi miniszterium felé.

A nagy név, melyet a miniszter visel és azon szerencsés körülmény, hogy ő az első magyar népoktatási törvény halhatatlan megteremtőjének egyenes örököse, tulajdon fia, elegendő ok arra, hogy a tanítószó hosszabb idő után egy új korszak kezdetét üdvözölhesse az oktatásügyek új vezetőjének hivatalba lépésétől.

Megerősíthet bennünket e hitben azon körülmény, hogy a miniszternek hivatalba lépésével, a miniszteriumban kiütött az epuráció.

A legfontosabb szakokat vivő tanácsosok hosszabb szabadságra mentek, mások nyugdíjba küldettek és új emberek állottak a régi helyükre, ígéretet adván az iránt, hogy a korszerű reformok elől nem fognak elzárkózni.

Mert — tisztelet Csáky Albin emlékének — oktatásügyünk minden ágában bizony égető szükség van a reformokra. Bármerre nézünk, a legfelsőbb oktatástól a legalemibbig, mindenütt észre kell hogy vegyük a nemzeti és vallás-erkölcsi alapon épülő egységes szervezet hiányát.

Egységes nevelés és oktatásról nálunk nem lehet szó. A nevelés egyes tényezői, mint a család, óvóiskola, elemi iskola, középiskola és felső tanintézetek között mindenütt mély űr tátong, melynek áthidalását az oktatásügy új vezérével várjuk.

Egy másik, nem kevésbé fontos reform, mely amazal szorosan összefügg, a helyes nevelési és oktatási alap. E tekintetben szóvá tettük lapunk múlt számában ama követelést, mely szerint a népiszkolai nevelés és oktatás a szív és jellemképzés eszközeit az eddignél nagyobb mérvben alkalmazza és nagyobb figyelemre méltassa, mint a reáliákat. Az oktatásra vonatkozó-

lag a tapasztalat azonkívül ama régi alapelvek ismételt hangsúlyozását is követeli: tanítsunk az életnek. Tanításunk nem simul, nem idomul eléggé ahhoz a nagy átalakuláshoz, mely az életben az utolsó husz év alatt végbement.

Az iskolák mindenik nemében bizonyos merev doktrinarizmussal találkozunk, mely pedig legnagyobb ellensége az életnek. Ragaszkodunk a központban pedáns, megüresedett szobatudósok által kidolgozott utasításokhoz, melyek mindegyike egy-egy súlyos békó gyanánt nehezül oktatóra és tanítványra, megakadályozván mindkettőt a haladásban. Az egyetemen ép úgy látjuk a vaskalapot, mint a középiskolában és az elemi iskolában. Az ifju nemzedék ezrei gyötörtetnek évente oly dolgokkal, a melyekre se az általános műveltség se a gyakorlati élet szempontjából szükségük nincsen s a melyek közepette szellemi ruganyosságuknak egy jelentékeny részét kell, hogy tandíj gyanánt fizessék azért a kevésért, a mit valójában az életnek tanultak.

Az iskolai nevelést és oktatást érintő itt jelzett reformokon kívül az iskolaszervezés, a tanítóképzés, a tanfelügyelet stb. tárgyában megszámlálhatatlan kérdés vár megoldásra. Messze vezetne, ha mindezeket itt felölelni akarnánk annak igazolásául, hogy ha valahol sok a teendő, úgy itt van szükség az alapos munkára.

Nemzetünk jövője olyan lesz, a milyennek a jövő nemzedéket neveljük s ha a ma kétségteletlenül fennálló félszégességeket, ferde irányzatokat átplántáljuk a második ezredébe is, bizony kevés reménnyel nézhetünk a jövőbe.

Egy második évezred viharával nemzetünk csak akkor daczolhat, ha műveltsége a népmillióinak széles rétegében gyökerezik. Szilárd meggyőződésünk, hogy ezen axioma képezi új kultuszminiszterünknek is programját és hogy e program meg-

valósításához meleg buzgalommal fog hozzá.

Azért meggyőződése a tanítószó, hogy nagyszabású reformok küszöbén áll és azért fordul érdeklődése a tanév kezdetével fokozottabb mérvben a közoktatás felsőbb fóruma, a vallás és közoktatási miniszterium felé.

Ujra benépesültek a különböző intézetek termei. Ujra megindult a serény munkálkodás: az ifjuság nevelése és oktatása, a tudományok és művészetek ápolása és terjesztése tárgyában. Erős a reményünk, hogy az iskolai élet ezen újraébredésével a vezérkarban is új élet lesz érezhetővé, mely az iskolák e munkáját a magyar fajszellemi kiművelésére irányítani, a nemzeti kultúra megteremtésére és felvirágoztatására egyesíteni képes leend.

K ü l ö n f é l é k .

— A kisdédóvról szóló törvény végrehajtása ügyében a közoktatásügyi miniszter rendeletet bocsájtot ki, melyben meghagyja a közgazgatási bizottságoknak, hogy vizsgálják meg az óvodaköteles gyermekekről szóló kimutatásokat és ha kitűnnék, hogy a községi előjáróság elmulasztotta megjelölni a gyermekek kellő gondoskodásának és felügyeletének hiányát, ezt a közgazgatási bizottság határozatilag állapítsa meg és ha 40 ily gyermek van a községben, mondja ki arra a kisdédóvó felállításának kötelezettségét és gondoskodjék határozatának pontos végrehajtásáról.

— Jubiláló tanító egyesület. A csongrád-megyei tanító-egyesület alapításának huszonötödik évfordulóját f. hó 12. és 13. napján Szegeden fogja megünnepelni. Ez alkalomból ünnepélyes közgyűlést tartanak, melyen Köveasy József az egyesület történetét fogja ismertetni; Rózsa Károly pedig a tanító-egyesületek fejlődéséről és hivatásáról fog értekezni.

— A rajztanfolyam befejezése. Az iparostanoncz iskolai rajztanítók számára az állami ipariskolában (VIII. ker. népszínház u. 8. sz.) rendezett rajztanfolyam aug. 30-án végző-

A „Torontálmegyei Tanügy“ tárczája.

Kezdődik az iskola.

Írta: Vértessy Gyula.

Olyan szomorú és bus hangulat fog el ilyenkor mindé, mikor a kalendárium szeptemberre fordul s kezdődnek az iskolák.

Eszembe jut az én régi diákidőm, mikor a vakációs napokból szorongva huzogattam le mindé egyet, egyet. Jaj, közeledik a kegyetlen idő, mikor ismét be kell rukkolni.

Most már nem kell. És ez a fájó, ez a szomorú dolog, hogy nem kell. Ez vet szomorú fekete fátylat a meleg, napsugaras őszi idő képe felé. És, hogy most már nem kell berukkolni!

Vége van, mindörökké vége, azoknak a kedves, édes időeknek, mikor az embernek egyéb gondja sem volt mint az, hogy szeptember elején ott kell hagyni a kis ponylvos fogatot, a jó falusi cimborákat, a kisasszonyokkal kötött ideális ismeretségeket, a sutytyomba élvezett korcsmákat és kávéházakat s minden egyéb jókat — és be kell rukkolni.

Mindennek vége van! Ma, már se nem rukkolunk, se nem remélünk. Akkor pedig mind a kettőt megcselekedtük.

Édes istenem, milyen szédítő gyorsasággal mulnak is el az évek. Az embernek alig nő meg a haja, már deres lesz, alig lesz deres, már ki hull. Bolond gyorsaság! Egy-két kellemes állomáshely az élet vasútn s azzal vége van mindennek! És ezeknek az állomáshelyeknek tagadhatatlanul a legkellemesebbje az, mikor a gyorsvonat szeptember elején megáll és a közoktatásügyi kalauz beköltözteti, hogy beszállni, azaz hogy beiratkozni!

Ugy elmézem az utcán, mikor egy idősebb urat menni látok — egy fiatal gyerekkel. Az idősebb urban ökvetlen hasonlóságokat f. dezek fel az édes apámhoz, a gyerekben én hozzám.

Eszembe jut az a rég elmúlt aranyos idő, mikor édes anyám könyeitől áztatva elindultam a nagy utra. Az apám váltig biztatta az anyá-

mat, hogy legyen erős, hanem azért ő is csak olyan gyenge lett, mikor a régi kuria oszlopos tornáca alul kifordult a kocsi. Neki is az eszébe jutott, hogy a fiatal trónörökös itt hagyja a kis lovát, kocsiját, itt hagyja az ákom bakom irásait a vén ház falán, a flobertöltényekkel agyonlyukgatott garádot; a méhest, a hol pihenni szokott; a jégverem halmát, a hol csatáit szokta vinni a falubeli gyermekecsereggel szemben, a mama régi módi zöldelyem ruhájának egy foszlánya képezvén kezében Szolimán győzelemre vitt lobogóját!

Járnak-kelnek a székes-főváros utcáin a papák fiaikkal. Felénk, szorongva a gyermekek, szomoruan, de mégis büszkén a papák. Különösen azok, a kik olyan fiukat hoznak fel, a kik először vannak idefenn. A falusi szabó szabta ruhákban esetenül, gyámoltalanul követi apját a gyermek. Az apa pedig nagy büszkén magyarázgatja neki, hogy fiam ez az Andrassy-ut, ez a Teréz körút, itt van az Oktogon tér.

Aztán bejebb kerülnek a belvárosba. Itt már felébrednek az öregben a régi remincenciák is.

Itt volt a „Komló“, látod most nyomda van a helyén. A mi időnkben még az öreg Parragh volt itt a korcsmáros.

Itt busultunk mikor a haza állapota nagyon szomorú volt!

Itt van a megyeház — látod fiam én feljártam még ide a megyegyűlésekre, akkor jurátus voltam.

Igen, jurátus, csupaszképű, fiatal arcú, fekete hajú legény, olyan, aminő az a legényke, a kit most visz a karján, hogy beirassa a nyolcszadi gimnáziumba!

Ott odébb pedig a bátya viszi az öcscsét beiratni.

Komolyan és büszkén vezeti a fiut! Felémelő tudat az, hogy végre olyan pozícióért ért el, hogy az öcscsét a saját pénzén irathatja be, a saját pénzén tarthatja el.

A bátya azután csak az ismerős kávéházakat mutogatja az öcscsnek! Itt szoktunk biliár-

dozni, itt fek tézni és így tovább. A gyerek ámul, bámul; mind a kettő ismeretlen fogalom előtte: a biliárdozás is és a feketézés is. Majd belejön később mind a két fogalom gyakorlati magyarázatába!

Az egyik ut végén pedig egy mama mutatkozik. Két legényt hoz beiratni. Az egész uton, míg az iskolához érnek, csak azt kötögeti a lelkükre, hogy jól tanuljanak és örizkedjenek a főváros csábjaitól. Megfogadják mind a kettőt. Oh, hiszen, megfogadni könnyű. Talán tanu'ni fognak is! A másik dolog, az már kérdéses? Hanem az sem nagyon kérdéses. A fiatal, üde szív olyan, mint a zsiros vászon, leperreg róla minden csöpp szennye az életnek és a legrabiátusabbnak indult viszonyok is ideálisakká válnak, mihelyt a tizenhetedik év tiszta napja süt rájuk.

Mennek a legények az iskolákba. Félnek, drukkolnak az év eseményeitől. A görög! Meg az algebra! Hej, kegyetlenül veszedelmes tárgyak!

Nekem pedig eszembe jut az a boldog idő, mikor még csak ezektől kellett drukkolni és nem az élettől, ettől a sötét, kellemetlen élettől, melynek egy-egy napsugarát nagy esomó fekete éjszakával kell megváltanunk.

Mikor még csak a görögtől kellett drukkolni és nem a megélhetés gondjaitól, csak attól és nem a lélek beteg hangulataitól s a szív osekledeteinek ostoba következményeitől!

Igy a tanév kezdetén, hogy visszavágyik az ember abba a boldog időbe, melytől akkor úgy félt. Azt hitte akkor, hogy a katasztrófa csak abban állhat, hogy az év végén megbuktatják az embert!

Az még akkor az eszébe sem jutott, hogy az Élet sokkal szigorubb cenzor, mint a tanárok és sokkal igazságatlanabb.

És az sem jutott még akkor az ember eszébe, hogy egy-egy évnek úgy is mehet előbe, hogy reményeinek minden szárnyát kihullatta már előre!

dött be. A rajekiallításal egybekötött vizsgálat Mártonffy Mártonnak, az iparostanoncsiskolák országos felügyelőjének jelenlétében történt. A tanfolyamra 75 tanár és tanító volt felvéve s a tanfolyamot 71-en végezték el, kik között vannak Adámovics János és Popovits Bogdán nagybecskereki ipariskolai tanárok is, kik mindketten kitüntetéssel tették le a szakvizsgát.

— Női kereskedelmi tanfolyam nyílik meg a temesvári állami felsőbb leányiskolával kapcsolatban f. évi október 1-én, ha elegendő számú növendék jelentkezik. Ezen kurzusra, mely 9 hónapig tart, oly leányok vétetnek föl, kik a polgári vagy felsőbb leányiskola IV. osztályát vagy a felső népiskolát legalább elégséges eredménnyel végezték. Felvehetők továbbá oly leányok is, kik fölvételi vizsgálaton igazolják, hogy van kellő előképzettségük a tanfolyam sikeres elvégzéséhez. A tandíj egész évre 60 frt. Bővebb felvilágosítást ad az állami felsőbb leányiskola igazgatója, mely már most elfogad előjegyzéseket.

— Hogyan nevelik a szocialisták gyermeküket. A német szocializmus egyik legfontosabb feladatának tartja — írja egyik külföldi lap — hogy a gyermeket forradalmi szelvényben nevelje. Nem várja be azt az időt, a míg zsenge gyermek bizonyos megállapodottabb kortól eléri és a mikor már némileg a politikai ítélő tehetsége is érvényesül, hanem már kicsiny korában veszi a gyermeket úgy szólván radikális politikai felügyelet alá. A szocializmus iskolás fiúk, a kik a Marseillaiset és más efféle dalokat énekelnek, be vannak már arra oltva, hogy minden jó kabátos embert gyűlöljenek, „bourgeois”-nak, zsarolónak, stb. nevezzenek. A szocialisták úgy gondolkoznak, hogy a kic az ifjuság, azé a jövő. A képek, a miket a gyermekek látnak, a beszédek, a miket hallanak, a könyvek és újságok, a miket olvasnak, a dalok, melyeket énekelnek, az ünnepélyek, a hová elviszik őket, mind mind szocialista jellegűek. Így fejlődik ki egy egész új generáció, teljesen szaturálva szocialista eszmékkel és az államnak legnagyobb veszedelmére. E cél elérésére gyermekünnepélyeket szoktak rendezni, esetleg valamelyik korcsmáros ravasz élelmességéből. Ott vannak a kicsinyekkel a nagyok is és valósággal játsza csepegtetik a zsenge

fiatalokba az államfelforgató tanokat. A gyermeki kedély e megmérgezésben az aszsonyok is tevékeny részt vesznek. A száz kor-mány az ily „gyermekünnepélyek” kihatását — úgy látszik — megérezte, mert kezd irántok figyelemmel lenni és bizonyos általános szabály megtartását követeli az ilyen gyermekünnepélyeknél. Így az ily nyilvános helyen, korcsmá-ban, vagy nyilvános politikai ügyekben szereplő emberek által rendezett gyermekünnepélyekre nézve kimondták, hogy előleges engedély nélkül nem szabad azokban gyermekeknek részt venni, ugyszintén olyan felnőttek által rendezett mulatságon sem, a hol tánczólnak. Az engedély megadásával a tanfelügyelő van megbizva. Ha pedig az ily ünnepélyek körmenetel is egybe vannak kötve, akkor a hatóságtól is kell engedélyt kérni. E szabály ellen vétők jelentékeny pénzbüntetéssel sújtandók. Ezekkel és ezekhez hasonló rendletekkel véli a szászországi kormány a gyermekek elvadásának némileg gátját vetni. A szocializmus persze kézzel lábbal tiltakoznak ez „erőszakoskodás” ellen, a mi a legjobban bizonyítja, hogy mennyire ludasok.

— A debreczeni iskolaszervezés vége. Debreczenből írják: Az ország iskolaszervezését tegnap nagy ünnepéssel bezárták. Az ünnep a ref. főiskola dísztermében folyt le. Csiky Lajos, mint a kiállítási bizottság elnöke, méltatatta az elért nagyszerű eredményt. Összesen 646 kiállító volt, kik közt 172 jutalmat osztottak ki. A kiállítást 800 idegen látogatta meg. A tiszta jövedelem előre láthatólag 1000 frt, mely alapját fogja képezni egy állandó iskolaszervezés múzeumnak. Ezután Kiss Áron mondott beszédet, melyben jelezte, hogy a milléniumkor még nagyobb szabású kiállítás rendezése van tervbe véve. Utána Simonffy polgármester tartott beszédet, melyben a város nevében elismerését fejezi ki a kiállítás buzgó rendezői előtt. Ezután a kiállítást bezárták.

— Ingyenes tankönyvek. A Szent-István-Társulat mint minden évben, úgy az idén is számos népiskolai tankönyvet bocsát, szegény tanulóknak közt való kiosztás céljából, a népiskolai hatóságok rendelkezésére. Az ajándék könyvekért való folyamodás tárgyában a nevezett társulat elnöksége a következő hirdetést teszi közre:

Akik a Szent-István-Társulat elnökségétől

népiskolai könyveket ajándékolni szándékoznak kérni, tartsák szem előtt a következőket:

1. Csak iskoláktól fogad el kérvényt az elnökség, melyekben — a nm. püspöki kar által kiadott szabályrendelet értelmében — kizárólag a Társulat által kiadott vagy jegyzékébe felvett könyvek vannak használatban.

2. Csak valóban szegény iskolások számára kérjenek ajándékkönyvet, és pedig csak a szükség mértéke szerint, mert a valódi szükség is csak részben lehet segíteni. — A kívánt könyvek cím szerint elsorolandók, a szükségelt példányszámok megjelölésével.

3. Csak oly könyvek adományozhatók, melyek a Társulat saját kiadványai; amelyek a Társulat jegyzékében mint bizományi könyvek szerepelnek, azok ajándékolni nem adhatók.

4. Az 1894/95-iki iskolai évre szóló kérvények legkésőbb 1894. november 15-ig nyújthatók be, hogy az elnökség a szükséglet nagyságáról jókor tájékozást nyerjen, később érkezettek figyelembe nem vétetnek.

5. A kérvény az illetékes plébános, mint iskolaszéki elnök, aláírásával és pecsétjével ellátva a Társulat elnökségéhez nyújtható be.

6. Vannak, akik ajándékkönyvet más tárgyban beadványban vagy levélben kérnek, pl. megrendelő levélben, a titkárhoz intézett a tagsági viszonyra vonatkozó iratban vagy magán, baráti levélben. Mindez helytelen. Ajándékkönyvet külön kérvényben kell kérni, mert ez a kérelem külön eljárást kíván s azért ügyirata is külön kezelendő.

7. A ki ajándékkönyvet kapott, siessen kézhez vett könyvekről elismerő levelet írni a Társulathoz. Sajnálatos tény és szinte hihetetlennek tetszik elmondása, hogy a teljesített kérések nagy sokasága mellett elenyészőleg csekély a beküldött köszönő vagy elismerő levelek száma. Már pedig a társulat ügykezelés eljárása is csak akkor látszik befejezettnek, ha a megrendelésre küldött könyvekért beérkezett a pénz, az ajándékozottakért pedig az elismerő levél.

Budapest, 1894. június 20-án.

A Szent-István-Társulat elnöksége.

H i r d e t é s e k

Ezen rovat alatt

p á l y á z a t o k a t

tanítói állásokra

és minden más tanügyi

hirdetést

➡ mérsékelt ➡ áron közöl

a kiadóhivatal.